Tremtinys

Nr. 21 (995)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS * 2012 m. birželio 8 d. *

Prisikėlimo apygardos partizanų takais

Birželio 2 dieną įvyko tradicinis žygis „Partizanų takais“, skirtas išsaugoti partizaninio judėjimo ir jo dalyvių atminimą. Šį kartą renginio iniciatoriumi ir organizatoriumi tapo LPKTS Šiaulių filialas su pirmininke Valerija Jokubauskiene. Tądien partizanų takais keliavo žmonės iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Klaipėdos, Panevėžio, Alytaus, Šilalės, Joniškio, Akmenės ir kitų Lietuvos vietovių. Keliautojų susitikimo vieta tapo unikalus Lietuvos objektas – Kryžių kalnas. Iš čia ryte susirinkę rezistencijos istorijai neabejingi žmonės patraukė į bendrą kelionę. Įžangos žodį ir pasveikinimą tarė renginio iniciatorė, LPKTS Šiaulių filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė. Keliautojai buvo palaiminti vienuolio ir iškeliavo į žygį.

Šiaulių rajono ribose, kur kadaise veikė Žvelgaičio rinktinės partizanai. Pirmasis sustojimas – senosios Joniškio kapinės, kuriose perlaidoti partizanai ir Sąjūdžio laikais jų atminimui pastatytas paminklas. Visuose sustojimuose pranešėjus pristatinėjo ir istorinę informaciją teikė LPKTS Šiaulių filialo tarybos narys Valentinas Kemėšis.

Apie partizaninį judėjimą Joniškio krašte pasakojo LPKTS Joniškio filialo pirmininkas Jonas Lukys. Jis taip pat padėkojo žygio dalyviams ir pasidžiaugė, kad partizanų atminimas išlieka renginiuose, knygose. Prie paminklo sugiedotas Lietuvos himnas, žuvusieji pagerbti tylos minute, padėta gėlių ir uždegta žvakučių.

*Žygio dalyviai **Daunoravos miške Žvelgaičio rinktinės vadų žūties vietoje*** Eduardo Manovo nuotr.

*Gasčiūnų kaimo kapinėse prie **paminklo žuvusiesiems***

Apie partizanų žūtį pasakojo kraštotyrininkas Karolis Bačionis ir vienas iš žygio organizatorių Valentinas Kemėšis Autoriaus nuotr.

Iš įvairių miestų atvykę žygeiviai bendra virtine autobusais patraukė į Joniškį. Dalis kelionės buvo parengta

Kitas sustojimas – Daunoravos miške. Žygio dalyviai susirinko prie paminklų, žyminčių apytikslę Žvelgaičio rinktinės vadų žūties vietą. Šiame miške 1950 metų rugpjūčio 18–19 dienomis žuvo šeši partizanai. Jų žūties istoriją papasakojo garbės kraštotyrininkas Karolis Bačionis, aktyvus partizanų kovų įamžintojas Joniškio rajone. Todėl papasakojo ir apie kitus paminklus, skirtus partizanams. Daunoravos miške pastatyti paminklai ir iškastas imitacinis bunkeris, supažindinantis besilankančiuosius su partizanų gyvenimo sąlygomis. Prie paminklo padėta gėlių. Nuaidėjo ginklų salvės, pagerbiančios žuvusius kovotojus, nuskambėjo giesmė „Lietuva brangi“.

(keliama į 4 psl.)

„Lietuvių archyvo“ vaidmuo

Kaune 1942 metais buvo išleisti du tomai „Lietuvių archyvo“. Redaktorius – J.Balčiūnas. Pateikiu keletą ištraukų ir komentarų.

Pradžia, kurią ne visi nori prisiminti

Stalino ir Hitlerio 1939 metų rugpjūčio 23 dieną slaptuoju suokalbiu buvo pasidalytos nepriklausomų Rytų Europos valstybių žemės. Lietuva buvo priskirta Vokietijos reichui, vėliau išmainyta ir atiteko sovietų Rusijai. Abi šalys agresorės savo kėslus slėpė socializmo kūrimo šūkiais. Sovietai skelbėsi „statą socializmą“, nutiesiantį kelią į laimingą visos žmonijos rytojų – komunizmą. Nacių valdoma Vokietija socializmą kūrė rasiniu pagrindu, skirtą tik arijams ir niekam daugiau. Nepaskelbusi karo, Lietuvą ir kitas Baltijos šalis okupavo Raudonoji armija.

Trėmimai skatino tautą sukilti

1941 metų birželio 15 dieną sovietų vykdytos genocido operacijos – gyventojų areštai ir masinis Lietuvos gyventojų trėmimas – sukėlė visuomenėje šoką. Okupantas, nusavindamas pavergtos šalies gyventojų turtą, jos piliečius niekindamas, apiplėšdamas, žudydamas, ištremdamas į Sibirą, netiesiogiai skatino okupuoto krašto žmones imtis ginklo ir ginti savo teises. Sklido gandai apie galimą Vokietijos reicho ir Sovietų sąjungos karą. Antrasis pasaulinis karas prasidėjo 1941 metų birželio 22 dieną. Vermachto divizijos žygiavo į Rytus ir per Lietuvą.

(keliama į 2 psl.)

Plečiasi ryšys su Punsko lietuviais

Balandžio 19 dieną punskiečių delegacija, apsilankiusi Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje, pažadėjo, kad artimiausiu metu sulauksime ir jų jaunimo. Savo pažadą svečiai iš Lenkijos ištesėjo. Gegužės 29 dieną iš Punsko Dariaus ir Girėno gimnazijos atvyko gražus būrys moksleivių kartu su mokytojais ir tėvais. Dar tą pačią dieną Punsko valsčiaus viršaičio pavaduotojas J. Vaičiulis informavo, kad svečiams ekskursija labai patiko ir jie pageidautų atvykti ilgesniam laikui į kokį nors mūsų renginį. Sutarėme, kad apie savo švenčių programas juos informuosime.

Šiuo metu norą dalyvauti rugsėjo 28 dieną rengiamame Dzūkijos partizanų dainų festivalyje yra pareiškęs Punsko Kovo 11-osios licėjaus mišrus 35 dainininkų choras „Pašešupys“.

Belieka džiaugtis, kad bendravimas su Suvalkų krašto tautiečiais vystosi sėkmingiau nei galėjome tikėtis. Stengsimės, kiek tai priklausys nuo mūsų, šiuos ryšius plėtoti ir palaikyti ateityje.

Gintautas KAZLAUSKAS

Į Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejų punskiečiai atvyko geros nuotaikos E. Sidaravičiūtės nuotrauka

Minint 1948 metų trėmimą

LPKTS pirmininko dr. Povilo JAKUČIONIO nepasakyta kalba minėjime prie KBG kalėjimo

Minime didžiausio per visą trėmimų istoriją – 1948 metų gegužės 22–23 dienų trėmimo, veidmainiškai sovietinių okupantų pavadinto „Pavasariu“ („Vesna“), sukaktį, kai į Irkutsko sritį, Krasnojarsko kraštą ir Buriatijos Mongoliją buvo ištremta (visam gyvenimui!) nei 40 tūkstančių mūsų tėvynainių, nekaltų civilių žmonių (tarp jų 11 tūkstančių vaikų). Daliai tų vaikų pavyko išgyventi. Jų yra ir dabar čia, tarp mūsų. O juk iš daugiau nei 300 tūkstančių ištremtų, uždarytų į kalėjimus ir konclagerius kas trečias žmogus negrįžo... Dabar pagerbiame ir jų atminimą.

1948 metais daugiausia buvo tremiamos partizanų ir politinių kalinių šeimos. Tremiama vykdant SSRS Ministrų Tarybos nutarimą. Pažymėtina, jog trėmimui vadovavo MGB ministro pirmasis pavaduotojas gen. ltn. Sergijus Ogolcovas. Pasirengimas trėmimui buvo griežtai slepiamas. Trėmė MGB ir MVD kariuomenė, Pasienio ir Geležinkelio kariuomenės, padedamos milicijos ir stribų. Net pasitelkta pagalba iš Rusijos ir Baltarusijos. Iš viso sutelkta per 30 tūkstančių kariškių. Jiems padėjo 11,5 tūkstančio partinių ir sovietinių aktyvistų. Visi jie buvo ginkluoti. Kur jie visi dabar, tie 11,5 tūkstančio, kad teisiamas tik vienas kitas nusenęs stribas? Kur tie visi „aktyvistai“, dėl kurių taip labai „sielojasi“ A.Paleckis, melagingai vadindamas juos beginkliais civiliais – partizanų aukomis.

Iš viso planuota ištremti 12 134 šeimas, arba 48 tūkstančius žmonių. Pirmąją dieną jiems pavyko surinkti 27 tūkstančius. Antrąją jie jau turėjo 36 tūkstančius žmonių. Tarp jų buvo 10 675 vaikai, 14 888 moterys ir 11 429 vyrai. Beveik kas trečias tremtinys buvo vaikas iki 16 metų! Pasislėpti pavyko, deja, tik laikinai, apie 11 tūkstančių numatytų ištremti žmonių.

Kiekvienam civiliui tremtiniui teko po vieną ginkluotą trėmėją! Nepaisant, ar tai buvo vaikas, ar invalidas senelis, o kiekvienam vyrui – net po keturis kareivius!

Tai tokia šiurpi didžiausio trėmimo statistika.

Buvo tremiami net neįgalūs žmonės, vaikai be tėvų, tėvai be vaikų – ką tik rasdavo namuose. Tikras sužvėrėjimas.

Per visus trėmimus ištremta daugiau nei 32 tūkstančiai vaikų. Tai juos dabar vadiname jaunesniąja tremtinių karta. Ir, žinoma, tremtyje gimusiuosius. Iš jų tremtyje mirė apie 5 tūkstančiai.

Pažymėtina, jog į Irkutsko sritį ir į Krasnojarsko kraštą 1948–1953 metais pateko apie 80 procentų visų lietuvių tremtinių. Jei tai būtų mažas kraštas, galima būtų vadinti Sibiro Lietuva.

Tuojau pat po V.Putino trečiosios inauguracijos Rusijos švietimo ir mokslo ministerija nurodė peržiūrėti mokyklines istorijos programas, siekiant užkirsti kelią „valstybės interesams žalą darančioms „falsifikacijoms“. Deja, tai jau nebe pirmas kartas.

Partizanų vadai neprisidėjo prie holokausto

Dvejus metus dirbusi Lietuvos istorikų komanda nustatė per tūkstantį lietuvių, kurie dalyvavo žydų holokauste Antrojo pasaulinio karo metais, tačiau be teisminio įvertinimo sąrašo viešai neskelbs. Tyrimo metu nerasta jokių įrodymų, kad prie žydų žudymo būtų prisidėję su sovietų okupacija kovoję partizanų vadai. Gyvų įtariamų holokausto vykdytojų šiuo metu Lietuvoje nebėra.

Interviu BNS Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovė Teresė Birutė Burauskaitė sakė, kad šiuo metu vykdomi baigiamieji tyrimo darbai, o nustatyti statistiniai duomenys turėtų būti viešai paskelbti birželio pabaigoje. Patikrinusi Izraelio interneto svetainėje skelbtas tariamų 4268 žydšaudžių pavardes, penkių istorikų komanda nustatė, kad žudynėse dalyvavo 1034 asmenys.

„Profesionalūs istorikai peržiūrėjo 4268 minimas pavardes žmonių, kurie, sąrašą paskelbusių nuomone, gali būti susiję su žudynėmis. Po mūsų specialistų tyrimo liko 1034 asmenys, – interviu BNS sakė T.B.Burauskaitė. –Tai tie asmenys, kurie laikė ginklą. Beveik visi, kurie buvo kaltinami, aiškina, kad jie tik konvojavo, o kiti žudė. Bet tai yra netiesa, nes šešias valandas šaudyti vienas žmogus negali tiesiog fiziškai“.

Pasak jos, išlieka neaišku, kokiu pagrindu buvo sudarytas seniai internete esantis tariamų holokausto dalyvių sąrašas, kai kurių pavardžių nepavyko rasti apskritai jokiuose archyvuose. T.B.Burauskaitės teigimu, nesant teisinio įvertinimo sąrašą skelbti būtų neteisinga.

„Mūsų tyrimas yra istorinis. Norint paskelbti tą sąrašą, reikėtų ir teisminio tyrimo. Negalime imtis tokios funkcijos. Turėtų ištirti nepriklausomos Lietuvos teisininkai. Esame nusiteikę padiskutuoti su Generaline prokuratūra, galbūt jie sukurtų grupę, kurie ištirtų mūsų duomenis apie tuos 1034 asmenis“, – kalbėjo T.B.Burauskaitė. Ji pabrėžė, kad baigus šį pirmąjį etapą, tyrimas bus tęsiamas toliau, tikrinant duomenis apie veikusias policines struktūras. Manoma, kad kitų metų pabaigoje baigus visą darbą sąrašas gali padvigubėti, tuomet galbūt bus kreipiamasi į užsienyje esančius tyrimo centrus. Anot B.Burauskaitės, per tyrimą, pradėtą 2010 metais, negauta jokių duomenų, kad prie žydų žudynių galėjo prisidėti Lietuvos partizaninio pasipriešinimo sovietų okupacijai vadovybė.

„Kai kur – Izraelio spaudoje, Vyzentalio centre – sklando kalbos, kad vos ne visi Lietuvos partizanai buvo susiję. Partizanų buvo ne mažiau nei 50 tūkstančių, o žudikų apie 2 tūkstančiai,“ – sakė centro vadovė.

B.Burauskaitės teigimu, nėra duomenų, kad nors vienas iš sąraše esančių asmenų tebebūtų gyvas ir gyventų Lietuvoje. „Nors mes esame kaltinami, kad nekeliame baudžiamųjų bylų, bet mes neturime kam kelti. Mes neturime informacijos apie dar Lietuvoje kokį nors tebegyvenantį žydšaudį“, – BNS sakė ji.

Tyrimo komandoje dirbo du Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro specialistai ir trys iš šalies pasamdyti profesionalūs istorikai.

BNS, „Tremtinio“ inf.

„Lietuvių archyvo“ vaidmuo

(atkelta iš 1 psl.)

Laikinoji Vyriausybė veikė šešias savaites

Lietuvių patriotai, susibūrę į Lietuvos Aktyvistų Frontą (LAF), tikėjosi, kad keičiantis okupantams, galės atkurti Lietuvos valstybingumą ir apie tai paskelbti visam pasauliui. LAF iniciatyva organizuoti sukilėliai išlaisvino Kauną, sudarė Laikinąją Vyriausybę, vadovaujamą premjero Juozo Brazaičio. Ši Vyriausybė 1941 metų birželio 23 dieną paskelbė per Kauno radiją apie Lietuvos valstybingumo atkūrimą. Tačiau rudasis okupantas, kaip ir raudonasis, skrupulingai laikėsi Stalino ir Hitlerio suokalbio – pavergtoms šalims neleisti atkurti valstybingumo. Laikinoji Vyriausybė veikė tik šešias savaites.

Kovos su besitraukiančiais Raudonosios armijos daliniais ir komunistų aktyvistais vyko ne tik Kaune ir Vilniuje, bet visoje Lietuvoje. Tai buvo unikalus reiškinys – sukilo tik viena Lietuva. Kitos sovietų okupuotos šalys Lietuvos pavyzdžiu nepasekė.

Kraupūs Lietuvių archyvo dokumentai

Pirmosios sovietinės okupacijos padarinius atspindi unikalus dvitomis „Lietuvių archyvas. Bolševizmo metai“, išleistas 1942 metais.

„Šis žurnalas – „Lietuvių archyvas“ – kaip pats jo vardas sako, turės parodyti mūsų praeitį – tą praeitį, kuri pažymėta ir nulemta dviem reikšmingom datom: 1940 metų birželio 15-ąja ir 1941 metų birželio 22-ąja.“ Pirmoji data žymi sovietinės okupacijos pradžią, antroji – Vokietijos karo pradžią su Sovietų sąjunga.

Pirmojo sovietmečio palikimas Lietuvai

”Beveik metai, bet kiek siaubo, kančių, nerimo, visiško tautos ir žmogaus nuvertinimo, niekinimo, kiek gražiojo mūsų krašto visose srityse – religinėj, kultūrinėj, ekonominėj, socialinėj, ūkinėj – išgriovimo, apgrobimo, kiek turtų, vertybių ir gėrybių, kurios buvo kurtos dešimtmečiais, per tą trumpą laiką netekta. O kiek žmonių be laiko ir be jokios priežasties neteko savo gyvybės, kiek dar vargsta ir miršta šiurpiame ištrėmime?“

Totalitarizmas maskavo savo kėslus

„Kas gi manė? Kas tikėjosi? – daugelis atsikvošėjęs po to tvaiko, šiandien klausia pats savęs ir kitų. Iš tiesų gražiai buvo kalbėta, rašyta, dar gražiau visur buvo skelbta ir rodyta, gundančiais pažadais ir lyg naujųjų laikų pranašo žadėjimais viliota: junkitės prie mūsų visi, nes tik mes vieni nešam žmonijai laimę, išganymą, lengvinam vargus ir duodam gražų nerūpestingą gyvenimą, apvalytą nuo visokio smurto, išnaudojimo, prispaudėjų jungo ir t.t. ir t.t... be galo.“

Melaginga bolševikų propaganda

„Visų ryškiausiai bolševikų propagandos melagingumą patyrė lietuviai. Maža to, kad jie labai greit sužlugdė lietuvių kultūrinį gyvenimą, sunaikino lietuvių jau plačią spaudą, sužalojo lietuvių meną, bet pagaliau parodė savo tikrąjį veidą persekiodami, žudydami ir kalindami, o paskutinėmis dienomis ir ištremdami žymią dalį lietuvių šviesuomenės, daugumą atsparesnių tautiniu požiūriu lietuvių.“

Kirilica buvo parengta ir lietuviams

„Bet yra duomenų, kad mus laukė dar didesni smūgiai kultūrinėje srityje. Žurnalistas A. Kelmutis laikraštyje „Į Laisvę“ (1941 metų liepos 29 dieną) paskelbė nepaprastą sensaciją, kuria turbūt ne iš karto galima patikėti. Toji mums ruošiama staigmena skamba tikrai nepaprastai. Autoriaus tvirtinimu, ją bolševikai manę taikyti ir Lietuvoje, kaip tai jau jie yra padarę kitose sąjunginėse „respublikose“, – įvesti slaviškus rašmenis. Daug kas gali nepatikėti tokiu bolševikų kėsinimosi galimumu, lygiai kaip niekas anksčiau netikėjo masiniu lietuvių ištrėmimo galimumu.“

Edmundas SIMANAITIS

Kraštiečių padėkos šventė

„Tu mums takus pramynei/ Kovose sodžiuos ir miškuos/ Ir mokei mus Tėvynę ginti/ Narsus karžygi Lietuvos," – šiais žodžiais Veiverių Juozo Lukšos-Daumanto muziejaus vadovė Jovita Každailienė pradėjo nuoširdžią prasmingą šventę, skirtą Lietuvos partizano, ilgamečio LPKTS pirmininko, šiuo metu valdybos pirmininko pavaduotojo Antano Lukšos garbingam gimtadieniui paminėti. Veiverių šaulių namuose tądien susibūrė Veiverių seniūnijos darbuotojų vardu kraštietį Antaną pasveikino seniūnas Vaclovas Ramanauskas ir seniūno pavaduotoja Audronė Lazdauskienė. Seniūnas kalbėjo, kad anuomet daugelis Veiverių seniūnijos motinų laimino savo sūnus šventai kovai už Tėvynės laisvę. Šiandien didžiuojamės Onos ir Simano Lukšų šeima ir džiaugiamės, kad nors vieną sūnų Antaną nuožmus likimas aplenkė ir leido jam tapti tikruoju istorijos liu-

Garbingą gimtadienį švenčiantis Antanas Lukša, kunigas Alfonsas Bulota, Genovaitė Lukšienė ir šventės svečiai

garbingi svečiai, šeima, Prienų krašto muziejaus, Tomo Žilinsko gimnazijos bei vietos bendruomenių atstovai. LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavičienė jausmingai ir nuoširdžiai pristatė skaudžią ir vingiuotą Antano Lukšos gyvenimo istoriją, kurią savo dainomis apvainikavo Veiverių kultūros ir laisvalaikio centro moterų vokalinis ansamblis „Radasta", vadovaujamas Aurelijos Bareikienės. Buvęs Lietuvos kariuomenės kapelionas kunigas Alfonsas Bulota, įteikdamas nuostabių gėlių, išvardijo daug įdomių prasmingų darbų, nuveiktų kartu su Antanu Lukša, ir palinkėjo jo šeimai geriausios sveikatos ir Dievo palaimos. Seimo narys profesorius Arimantas Dumčius gerbiamam Antanui išreiškė didžiulę pagarbą, nes bendraudamas nuo Sąjūdžio laikų visuomet jį mato trykštantį enėrgija, atsidavusį šeimai ir darbui dėl Tėvynės. Nuoširdžiausius linkėjimus ir atminimo dovanas profesorius įteikė kartu su žmona Elona Dumčiuviene. Vaikystės draugė Marija Brundzaitė-Lisinskienė sveikindama sakė, kad gegužės mėnuo – vienas iš gražiausių Lietuvoje, pasipuošęs žaluma ir žiedais. Būtent šį mėnesį gimė Antanas Lukša ir šiandien su gražiausiais bičiulių žodžiais jam svyra įvairiaspalviai žiedų žiedai. Geriausių linkėjimų iš Niujorko Antanui atsiuntė ir brolio Juozo Lukšos našlė Nijolė Bražėnaitė. LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavičienė linkėjo sveikatos ir neblėstančios energijos, nes Antano Lukšos patarimo, diplomatinės išminties visiems labai reikia.

dininku. Gerbiamą Antaną sveikino ir Prienų rajono savivaldybės tarybos narys Juozas Krikštolaitis bei Veiverių centro bendruomenės atstovė, Veiverių PSPC ligoninės vyriausioji gydytoja Lina Kazlauskienė. Prienų krašto muziejaus direktorė Jolita Batutienė linkėjo saugoti save, nes žinios ir patirtis, įgytos kovoje už laisvę, taip reikalingos jaunajai kartai.

Antano Lukšos gimtadienio šventėje skambėjo kraštiečių dainos, sukosi tautiniais kostiumais pasidabinę jaunimas ir senjorai. Veiverių Tomo Žilinsko gimnazijos 2 klasės mokiniai, vadovaujami mokytojos Reginos Budžiulienės, padovanojo gražią ir linksmą dainų ir šokių puokštę. Keletą dainų paskyrė ir Ramunė Kavaliauskienė su sūnumi Justinu. Visus šventės svečius smagiais šokiais džiugino kraštiečių ansamblis, vadovaujamas Jadvygos Beikauskienės. Šventės dainą „Žemėj Lietuvos" susirinkusieji dainavo susikibę rankomis, čia pat skambėjo ir lietuviškas tradicinis palinkėjimas „Ilgiausių metų, ilgiausių".

Antanas Lukša padėkojo bičiuliams ir kraštiečiams už prasmingus palinkėjimus, šventinę nuotaiką ir pats skambiu baritonu užtraukė Antano Paulavičiaus dainą „Partizano rauda". Atrodė, kad šios dainos aidas nuvilnijo ne tik Veiverių ir gimtaisiais Juodbūdžio laukais, bet pasiekė nurimusias, istorija tapusias Antano Lukšos bendražygių partizanų žemines ir, žinoma, kiekvieno pasveikinti atvykusiojo širdį.

Dalytė RASLAVIČIENĖ,
Jovita KAŽDAILIENĖ

Tremties atspindžiai naujose meno knygose

Išleistas puošnus reprezentacinis albumas "Laisvės paženklinti. Dailininkai atkurtai Lietuvos valstybei", I tomas. Jį sudarė ir apipavidalino dailininkas fotografas Rimantas Dichavičius. Šioje didelio formato 400 puslapių knygoje pristatoma 60 dailininkų kūryba, spausdinami Kazio Sajos ir R.Dichavičiaus įvadiniai straipsniai. Dailininkai pristatomi kūrinių reprodukcijomis, trumpomis biografijomis, dalis – ir platesnėmis kūrybos charakteristikomis, kai kurios parašytos pačių dailininkų, kai kurios – dailėtyrininkų ir kitų autorių. Įvadai ir trumpos dalyvių biografijos spausdinami ir anglų kalba.

Albume pristatomi tie dailininkai, kurių kūryba glaudžiai susijusi su Lietuva, jos istorija, kovomis už nepriklausomybę, monumentais, ženklais ir simboliais. Šalia pagarsėjusių dailininkų yra ir mažiau žinomų: svarbiausiu kriterijumi laikytas tautinės ir valstybinės idėjos kryptingumas ir raiška, kūrinio atlikimo meistriškumas. Didelę rolę suvaidino ir pačių dailininkų dalyvavimas ruošiant albumą, galima teigti, kad leidinys yra kolektyvinės kūrybos vaisius.

Albume atsispindi tremtis ir Sibiras. Pats albumo sudarytojas, išleidimo iniciatorius R.Dichavičius yra buvęs tremtinys, ten tapęs našlaičiu. Plačiai apibūdinamas Sibiro vaikas Vitalijus Lukošaitis (1950–1986), jam skirta šeši albumo puslapiai su 18 iliustracijų. Jose – paminklai Klaipėdoje, antkapinės skulptūros. Įdomi nuotrauka, skirta Povilui Višinskiui, paminklo šventinė atidengimo procesija Kurtuvėnuose. Keturi puslapiai skirti Vitalijaus sūnui skulptoriui Gintautui Lukošaičiui, gimusiam 1972 metais. Pristatomas jo sukurtas paminklas prezidentui generolui Jonui Žemaičiui Vilniuje, monumento projektas „Saulės mūšio" memorialiniame Jauniūnų kaime Joniškio rajone. Artimiausiu metu šis įspūdingas paminklas turėtų būti pastatytas. Paminėti paminklai K.Venclauskiui ir "Saulės diskai" Šiauliuose. Itin pabrėžtina ir reikšminga jo iniciatyva atkurti sodybą Balandiškio kaime Radviliškio rajone, kur 1949 metais partizanų vadai pasirašė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo deklaraciją. Svariai pristatytas ir jauniausias Lukošaičių šeimos atstovas Mindaugas Lukošaitis, gimęs 1980 metais. Spausdinamos kelios nuotraukos iš KGB archyvų su paniekintais žuvusių partizanų kūnais, o dvidešimt autoriaus piešinių iš ciklo "Rezistencija" atskleidžia tos žiaurios, dramatiškos ir didvyriškos kovos epizodus. Beje, šią piešinių seriją įsigijo San Paulo miesto muziejus. Net trijų vienos šeimos atstovų dalyvavimas kuriant albumą – išskirtinis atvejis.

Gražiai pristatytas dailininkas Antanas Krištopaitis (1921–2011). Pateikiami trys aliejumi tapytų autoportretų, dviejų jo knygų viršelių, akvarelių su bažnyčios, vėjo malūno ir Trakų pilies vaizdais, nuotraukos. Praėjęs visus GULAGo pragaro išbandymus, net septyniolika metų kalėjęs lageriuose ir gyvenęs tremtyje A.Krištopaitis išsaugojo savyje ir žmogų, ir menininką. Jo akvarelės ir jų ciklai – įdomus pasakojimas apie gamtos ir žmogaus ryšį, kultūros ir istorijos ženklus.

Buvęs tremtinys Ričardas Vaicekauskas (1926–2011), penkiolika metų praleidęs Sibiro nelaisvėje, neprarado kūrybinės dvasios, parašė ir išleido keletą knygų, sukūrė savitų figūrinių skulptūrų. Robertas Keturakis, pristatydamas šį kūrėją, pažymi: „Pragaras gali būti ir mūsų žemėje. Vienas iš jo vardų – Artemjevas. Tai jis, pastumdamas po traktoriaus vikšrais, traiškо bolševikų pragare nukankintus, sušaldytus žmonių kūnus, kad galima būtų juos supilti į maišus kaip ėdalą šunų kinkiniams."

Albume pristatomos Kazimiero Skebėros, dvidešimt metų praleidusio lageriuose, knygos ir nuotraukos. Sibiro tema atsispindi ir daugelio kitų dailininkų kūriniuose: monumentuose, medaliuose, siužetiniuose paveiksluose.

Išleistoje Algirdo Sakalausko knygoje publikuojamos jo tapybos, piešinių reprodukcijos ir paveikslus lydintys eilėraščiai. Autorius gimė Sibire tremtinių šeimoje, didžiulėmis pastangomis siekė mokslo, tapo energetikos srities specialistu, Maskvos aviacijos institute apgynė daktaro disertaciją, nepriklausomoje Lietuvoje 1995–1997 metais dirbo premjero padėjėju.

Menu inžinierius domėjosi nuo vaikystės, kurdamas nuėjo ilgą bandymų, ieškojimų, eksperimentavimo kelią. Pradėjo rastis paveikslai, kurių pagrindas – gamtovaizdis, nuspalvintas apmąstymais, susiliejantis su vaikystės prisiminimais. O toje vaikiškoje sąmonėje įsirėžė Sibiro erdvės ir kalnai, apaugantys anų dramatiškų metų realijomis. Anot autoriaus:

Sienos sutrūkę, langai išdaužyti,
Tokią gimtinę buvo lemta matyti.

Išleistas puošnus tautodailininkės Palmiros Damijonaitienės kūrybos albumas. Autorė – žinoma juostų audėja. Į liaudies meno erdvę ji atėjo ir įsitvirtino ilgamečių ieškojimų ir darbo keliu. Svarbus dalykas buvo ir tebėra juostų gyvenimo, funkcionavimo plėtotė ir kaita. Taip juostos nuo vieno žmogaus, šeimos, giminės erdvės prasiplėtė į įvairių bendrijų, tautos, valstybės sferas, prisiėmė ir atlieka reprezentacines funkcijas. Visą gyvenimą Palmira Damijonaitienė skverbėsi į juostų pasaulį, o tas nuostabus juostų pasaulis neliko skolingas – pasiremdamas jos talentu ir darbštumu atsidavė jai savo visuma.

Plačiame straipsnyje Vytautas Tumėnas iškelia įdomią nuostatą įrodydamas juostų meną kaip tautinės rezistencijos faktorių sovietiniais laikais. Juk dvylika metų dar jaunai paauglei menininkei teko praleisti tremtyje. Tekste vos užsimenama apie tremtį, bet visa jos kūryba – gimtojo krašto ilgesio ir pasididžiavimo tėvyne raiška.

Man teko didelė laimė trumpesniais ar ilgesniais tekstais prisidėti prie šių knygų – albumų gimimo, drauge su autoriais pereiti tais tremties ir lagerių takais.

Prof. Vytenis RIMKUS

Šventės akimirkos

Mėnaičiuose aidi šūviai. Garbės sargybos kuopos kariai šauna po salvę už kiekvieną iš devynių partizanų apygardų. Prie didingo paminklo aštuoniems 1949 metų vasario 16 dienos Deklaracijos signatarams išsirikiavo Garbės sargybos kuopos kariai. Priešais – buvę partizanai, kurių vėliavas laiko Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnai. Daug jaunųjų šaulių, moksleivių, Vyriausybės ir kariuomenės atstovų.

Mėnaičiuose pagerbti 1949 metų vasario 16 dienos Deklaracijos signatarai

Kalbėdami Ministras pirmininkas A. Kubilius, krašto apsaugos ministrė R. Juknevičienė, Lietuvos kariuomenės ordinaras vyskupas G. Grušas, LLKS prezidiumo pirmininkas dimisijos pulkininkas J. Čeponis prisiminė, kokiu beviltiškai sunkiu metu čia buvo susirinkę partizanų vadai ir su kokia viltimi mūsų pergale ir laisve jie paskelbė Deklaraciją. Tai buvo tikriausias karo meto Lietuvos parlamentas, priėmęs statutus, svarstęs ir sprendęs tautos ateities gyvenimo klausimus, ne tik karinio pasipriešinimo reikalus.

Giedamas jaunųjų kariūnų iškilmingai skamba A. Paulavičiaus „Partizanų himnas“, kitos mielos, lietuviškos dainos.

Po oficialiosios šventės dalies buvo daug šiltų pokalbių, bendravimo. Sodybos šeimininkė Julijona Mikniūtė-Petrėnienė prie bunkerio atstatytoje klėtelėje premjerui A. Kubiliui ir kitiems apibūdino to meto įvykius ir surinktus eksponatus. Šia proga LGGRTC įrengė naują ekspoziciją, papildytą autentiškais partizanų dokumentais, drabužiais, ginklais bei kitais daiktais.

Kelionė baigėsi Šiauliuose, Zoknių kariniame aerodrome, kur susirinkę tūkstančiai žmonių grožėjosi aviatorių pasirodymu. Lakūnai Jurgis Kairys, pulkininkas Eltonas Maleckas ir kiti rodė laisvąją ir privalomąją aukštojo pilotažo programą. Sraigtasparniai lingavo, sveikino publiką. Įvyko ir desantininkų mūšio imitacija. Pralinksmino lėnkų eskadrilė, atskridusi į šventę net šešiais naikintuvais – be kitų stulbinančių viražų jie danguje išrašė didžiulę raudoną širdį, pervertą Amūro strėle...

Iki vėlumos vyko koncertas, linksminosi jaunimas.

Stasys DOVYDAITIS

Prisikėlimo apygardos partizanų takais

(atkelta iš 1 psl.)

Lietus, lydėjęs beveik visą likusią kelionės dalį, nesutrukdė tęsti žygį. Keliautojų autobusai sustojo ties Gasčiūnų kaimo kapinėmis, kuriose stovi paminklas 1945 metų balandžio 18 dieną žuvusiems 20 jaunuolių. Kraštotyrininkas K.Bačionis papasakojo jų žūties aplinkybes. Meninę programą atliko Gasčiūnų pagrindinės mokyklos mokiniai. Taip pat kalbėjo sodybos, kurioje žuvo jaunuoliai, šeimininko Mečislovo Vainausko duktė.

Sustota ir prie paminklo Ginkūnų kapinėse. Čia renginio vedėjas V.Kemėšis papasakojo apie Laisvės kovotojų ir tremtinių įamžinimą įrengtame memoriale. LPKTS Šiaulių filialo choras „Tremtinys“ atliko keletą dainų.

Paskutinis sustojimas – Rėkyvoje. Keliautojai susirinko kultūros namuose, kur buvo surengta kultūrinė programa. Dainavo ir šoko Rėkyvos progimnazijos moksleivių kolektyvas „Rėkyvėlė“, susirinkusieji kartu su moksleiviais padainavo dainą „Balnokit broliai žirgus“. Taip pat meninėje programoje dalyvavo jaunimo organizacija „Ersas“, ansamblis „Dainora“, kapela „Rėkyva“. Visus dalyvius leidiniais apdovanojo LPKTS valdybos pirmininkas Edvardas Stončikas ir padėkojo organizatoriams bei dalyvavusiems žygyje. Sveikinimo ir padėkos žodžius tarė Šiaulių miesto meras Justinas Sartauskas, Rėkyvos seniūnė Vaida Čelkienė, TS-LKD Šiaulių skyriaus pirmininkas Tomas Petreikis. Taip pat kalbėjo LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis. Padėkojęs renginio organizatoriams pažymėjo, jog tai vienas geriausiai organizuotų žygių partizanų takais. Taip pat paminėjo, kad kitas žygis – Kęstučio apygardos partizanų takais, organizuojamas LPKTS Šilalės filialo, įvyks rugsėjį. Žygio organizatoriams padėkojo ir atkurtos Prisikėlimo apygardos vadas Juozas Mocius. Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė visus pasveikino Tėvo dienos proga. Taip pat mintimis pasidalijo Algirdas Kulikauskas. Renginio pabaigoje LPKTS ir Krašto apsaugos ministrės Rasos Juknevičienės padėkomis apdovanoti aktyviausiai prisidėjusieji prie šio renginio organizavimo.

Darius JUODIS

Sveikiname

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Tomsko sr. Teguldeto r. Staro Šumilovo tremtinį **Joną NALIVEIKĄ**. Linkime ilgų gyvenimo metų, artimųjų meilės, džiaugsmingų valandų, sveikatos ir Dievo palaimos.

Buvęs tremtinys brolis Algirdas su šeima

* * *

75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį tremtinį, operos ir Lietuvos partizanų ansamblio „Girių aidas“ solistą **Vincentą KUPRĮ**.

Linkime stiprios sveikatos, kūrybingų, dainingų metų.

LPKTS valdybos pirmininko pavaduotojas Antanas Lukša, LPKTS valdyba

* * *

Nuoširdžiai sveikiname gražias ir prasmingas sukaktis švenčiančius LPKTS Rokiškio filialo narius: **Janiną JANKIENĘ – 85-ojo, Bronislavą KONOVĄ – 80-ojo, Rimantą SAVICKĄ – 70-ojo, Eleną MAKARSKIENĘ – 65-ojo** gimtadienio proga.

Tegul kiekviena diena Jums neša sėkmę, džiaugsmą ir kuo geriausią nuotaiką.

LPKTS Rokiškio filialas

* * *

Ilgametį choro „Atmintis“ dainininką, buvusį Sverdlovsko srities tremtinį, Lietuvos patriotą **Zigmą TOMKEVIČIŲ** nuoširdžiai sveikiname jubiliejaus proga.

Tau Tėvynė kaip žvaigždė spindėjo,
Kai tremtyje per rūką bridai,
Tad dabar stengies, kad ji klestėtų
Ir kad skleistųsi gėrio žiedai.

Te ilgai dar Tau šypsosi saulė,
Širdyje dega laisvės liepsna.
Tegul džiugina žydintys sodai
Ir skambėt nenutyla daina.

Linkime geros sveikatos, neišsenkančios energijos.

LPKTS Alytaus filialas, choro „Atmintis“ nariai

Padėka

Dėkojame paaukojusiems knygos „Tremties vaikai“ leidybai:

Vytautui Micutai – 50 litų,
Vilchelminai Garuckaitei-Pribušauskienei – 100 litų,
Ritai Klimaitienei – 500 litų,
Marytei Liubauskienei – 200 litų,
Birutei Grigienei – 100 litų,
Jonui Tautviliui Aleksiejui – 200 litų,
Kęstučiui Pranskevičiui – 20 litų,
Gediminui Lipnevičiui – 40 litų,
Vitoliui Januševičiui – 20 litų,
Reginai Savickienei – 10 litų,
Ignui Jasiūnui – 20 litų,
Svajonei Lapiniauskienei – 20 litų,
Aldonai Kaminskienei – 10 litų,
Vaidotui Jakavičiui – 20 litų,
Dariui Braziui – 20 litų,
Antanui Čepononiui – 50 litų,
Pranui Miskaičiui – 20 litų,
Irinai Vaišnorienei – 20 litų,
Virginijai Radzišauskienei – 20 litų,
Aldonai Gailienei – 10 litų,
Jaunučiui Gaidžiūnui – 10 litų,
Gražinai Treinienei – 10 litų,
Irenai Palionienei – 25 litus,
Jadvygai Peleckienei – 10 litų,
Inai Genienei – 10 litų,
Teodorai Juozapavičienei – 10 litų,
Vladislovui ir Stanislavai Krivickams – 100 litų,
Genovaitei Mosteikienei – 50 litų,
Petrui Navagrudskui – 10 litų,
Vitui Sadauskui – 20 litų,
Juozui Lekavičiui – 20 litų,
Liucijai Ryžovai – 50 litų,
Juzefai Vitkienei – 20 litų.

LPKTS valdybos pirmininkas Edvardas Stončikas

Negyjančios žaizdos

Seniai būtų išgiję ir pamiršti praeities sopuliai, jeigu nebūtų iš naujo tendencingai aitrinami ir kurstomi nepagrįstai melagingais, pramanytais argumentais, ištrauktais iš kryptingų, priplėkusių KGB sovietmečio archyvų.

Su jauniausia europarlamentare Radvile Morkūnaite susipažinome Merkinės Kryžių kalnelyje 2010 metų birželį, Gedulo ir Vilties minėjimo dieną. Nuo tada reguliariai gaunu jos redaguojamą mėnesinį žurnalą „Europos spalvos“. Šių metų kovo numeryje straipsnio „Viena istorija ir daugybė jos versijų“ R. Morkūnaitė rašo, kam naudinga perrašinėti Lietuvos istoriją.

Iš kairės: A. Untanmas, B. Zlatkus, M. Tkačiuk ir V. Kaziulionis prie Stepano Banderos paminklo. Moršinas, Ukraina, 2006 metai

Pasirodo, praėjusių metų pabaigoje knygynus pasiekė leidyklos „Politika“ išleista „Partizanų teroro aukų atminimo knyga“, kurioje pateikiami esą partizanų nužudytų piliečių sąrašai. Knygos sudarytojas – buvęs Lietuvos komunistų partijos Centro komiteto (LKP CK) Propagandos ir agitacijos skyriaus spaudos sekretorius instruktorius, žurnalo „Komunistas“ redaktoriaus pavaduotojas Povilas Masilionis. Kaip sakoma, pagal Jurgį ir kepurė.

„Iškilmingame“ knygos pristatyme, kaip ir dera, dalyvavo liūdnai pagarsėjusios „Jedinstvo“ vadas Valerijus Ivanovas, kuris metaliniais strypais apginklavęs gaują teroristų, mėgino jėga įvykdyti perversmą valstybėje ir už tai atsidūrė Lukiškių „tvirtovės“ cypėje.

Šalia V. Ivanovo stovėjo praeities nostalgija tebesergantis buvęs kolchozo pirmininkas, Seimo narys Julius Veselka. Pagaliau, ar įmanomas toks „istorinis“ įvykis be Algirdo Paleckio – maitvanagio, dergiančio savo lizdą. Štai jums ir visa „troika“ – „osoboje soveščanije“ (ypatingasis pasitarimas) – ne per seniausiai triuškinusi žmonių likimus, dabar su aplaužytais ragais, apkarpytais grobuoniškais nagais. Manau, šiandien jiems tinka pranašiški jų pakraipos „ainiaus“ Juliaus Janonio žodžiai: „Negrįš ta diena, kur praėjo, ir upės neplauks atgalios“. Deja, tenka apgailestauti, kad gauja prispaudėjų nepaliko mūsų žaliosios tėviškės.

Knygos sudarytojas neeilinis nusikalstamos partijos veikėjas P. Masilionis knygoje nė vienu žodžiu nemini nuožmaus stribų siautėjimo, pasalūniškų slaptų NKVD agentų žudynių, nekaltų piliečių arešto, tremtinių skausmo ir nevilties. Pagaliau, apie gaujas smogikų, aprengtų karinėmis partizanų uniformomis, jų vardu žudžiusių partizanams lojalias šeimas, tokiu būdu sukėlusių gyventojų sumaištį, neaiškumą ir įtarumą. Apie šią šėtonišką veislę privalu ir reikia papasakoti išsamiau.

Nuo 1989 metų buvę politiniai kaliniai, Norilsko lagerių 1953 metų gegužės pabaigoje pradėto sukilimo dalyviai, kasmet gegužės paskutinį šeštadienį renkamės pagerbti žuvusių bendražygių atminimą, pasižiūrėti vienas į kitą, prisiminti tragiškas jaunystės dienas. Mūsų susirinkimuose dalyvaudavo svečiai iš Ukrainos ir Rusijos, pasisvečiuoti pas save kviesdavo ir mus.

2006 metų liepą man teko dalyvauti Ukrainos norilskiečių sąskrydyje šalia Lvovo, Moršino gyvenvietėje, Ukrainos nacionalinio didvyrio Stepano Banderos tėviškėje. Jo gimtajame name įkurtas muziejus. Plačiuose stenduose su antrašte „Čekisto majoro Sokolovo organizuotų gaujų nužudytųjų Moršino rajone sąrašai“ tarp daugybės eksponatų akys nukrypo į piliečių sąrašus.

Pokalbyje paaiškėjo, kad Vakarų Ukrainoje Sokolovo galvažudžiai veiklą pradėjo nuo 1944 metų. Lietuvoje jie pasirodė 1945 metais. Deja, man neteko girdėti nei istorikų, nei Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro platesnio jų veiklos įvertinimo. Sokolovo smogikai „amato“ žudyti išmoko karo metais. Vokiečių jie nešaudė, nes laikėsi atokiau nuo jų, jie šaudė į savųjų pakaušius, ragino nesidairyti ir nestoviniuoti, kuo sparčiau ir atkakliau pulti ir naikinti fašistus. Į juos panašūs ir minėtos knygos sudarytojai, veikę pagal šūkį: „Šmeižk arba mušk savus, kad svetimi bijotų“.

Na, o Sokolovas dar ilgai gyveno jau nepriklausomoje Lietuvoje, kaip ir dera „nusipelniusiam“ pionieriui – „sotus, laimingas ir šiltai aprengtas“ senelių namuose, atskirame kambaryje, ant sienos pasikabinęs Lenino „ikoną“. Gal jau nebenutuokė, kad nebeliko nei „sojūzo“, nei komunizmo...

Nei žvarbūs Norilsko užpoliarės vėjai, nei Magadano aukso kasyklos, kur trupinėlis juodos duonos buvo vertingesnis už auksą, nenumarino mumyse vilties ir tikėjimo laisva Lietuva. Mes tikime, kad pasaulis atsikvošės ir įvertins komunizmą, kaip buvo įvertintas fašizmas.

Vytautas KAZIULIONIS

Liepsnojanti šiaurė

Kelias į laisvę

Norilskas – miestas gražuolis Užpoliarėje, kalnakasybos ir metalurgijos kombinatas, pastatytas politinių kalinių rankomis ir ant jų kaulų. Mūsų vargo metu – kartu ir GULAGo salyno „pažiba“. Čia Šmidto kalno papėdėje, tranšėjose, palaidota iki 100 tūkstančių įvairių tautybių kalinių, tarp jų ir lietuvių. Čia sunaikintas trijų Baltijos valstybių kariuomenės žiedas – karininkija. Čia 1953 metų gegužės–rugpjūčio mėnesiais vyko Norilsko ypatingojo režimo lagerių, Gorlago, politinių kalinių sukilimas, išardęs GULAGo salyno pamatus. Gorlago (kalnų) šešiuose skyriuose, tarp jų – viename moterų, kalėjo 20 tūkstančių politinių kalinių, tarp jų – 1500 lietuvių. Daugiausia tai buvo tautinio pasipriešinimo sovietų okupacijai dalyviai iš Baltijos respublikų, Ukrainos, Baltarusijos, deportuotų tautų atstovai: totoriai, čečerai, Pavolgio vokiečiai ir kiti. Čia buvo ir užsienio piliečių iš Lenkijos, Vengrijos, Jugoslavijos, Čekoslovakijos ir kitų valstybių. Šie žmonės skyrėsi savo būdu, mąstysena, požiūriu į darbą, nebuvo praradę žmogiškojo orumo, kupini laisvės siekio.

Įvykius 1953 metais Norilske visų pirma reikėtų vertinti kaip kovo 5-osios padarinius. Po Stalino mirties čekistai sunerimo. Suprato, kad gali ateiti atpildo valanda. Laisvesnė politinių kalinių dvasia kėlė nerimą ir baimę. Vis dažniau pasigirsdavo šūvių gamybiniuose objektuose ir netgi gyvenamosiose zonose, kur anksčiau panaudoti ginklą buvo draudžiama. Tai brandino planą išprovokuoti lageriuose netvarką, masinį chuliganizmą, kruvinus susirėmimus tarp kalinių grupių. Jų metu išryškėtų pasipriešinimo organizacijų lyderiai, aktyvistai. Jie būtų atskirti, izoliuoti, grįžtų „geri laikai“. Mes irgi svarstėme esamą padėtį, numatėme strategiją, jautėme, kad atomazga artėja.

1953 metų gegužės 27 dieną lagerio Nr. 5 gyvenamojoje zonoje buvo nušauti penki ir sužeisti septyni kaliniai. Politiniai kaliniai išvijo prižiūrėtojus, užėmė lagerį ir gamybinę zoną. Tai buvo Norilsko sukilimo pradžia. Iki birželio 4-osios kaliniai užėmė visus Gorlago skyrius. Visuose suplevėsavo juodos vėliavos, egzistavo šešios laisvės zonos, šešios kalinių „respublikos“.

Įvykiai 1-ajame Gorlago skyriuje – Medvežkoje

1950 metais iš Norilsko PDL (pataisos darbo lagerių) su paskutiniais perkeliamais politiniais kaliniais patekau į Medvežką, 1-ąjį Gorlago skyrių. Tapau kaliniu T-042. Iškratė, atėmė civilius drabužius. Ant visų drabužių prisiuvome numerius. Visą Gorlage praleistą laiką dirbau tik konvojaus saugomose brigadose, metus buvau BURe (sustiprinto režimo barake). Priežastis – atvykau su „nuodėmėle“. Mane ėmė kviesti tardymams. Dar kalint DPL, buvo atkeltas ir paskirtas laborantu į cemento gamyklą moldavas „rašytojas“. Ten dirbau ir aš. Po kiek laiko buvau įspėtas, kad moldavas atvyko pas mus su „mediniu „bušaltu“, tai yra „karstu“, pasmerktas žūčiai už bendradarbiavimą su operatyvine dalimi. Kaliniai buvo teisiami papildomai. Vagių atstovas įspėjo: „Jis – vakarietis, politinis. Tvarkykitės patys.“ Moldavas pajuto, kad yra medžiojamas, ėmė saugotis, matyt, pasiskundė operatyvinei daliai. Supratau, kur sukama, kuo norima apkaltinti. Po eilinio tardymo išgirdau: „Nugaiši BURe“, – ir paliko ramybėje.

BURe susipažinau su daugeliu „nepaklusniųjų“. Ypač užsispyrusiems organizuodavo kameras, kalinių pramintas „kultuvėmis“, „kūjamušėmis“ ar „mėsmalėmis. Buvo dar ir sunaikinimo kalėjimas Kolargonas, šalia jo – kapinės. Nepaklusnumą negailestingai sutramdydavo. Taigi, Gorlage nebuvo galimybių susidaryti kritinei masei, kad susitelktų jėga, žadinanti kalinių sąmonę sukilti.

1952 metų rugsėjo 8 dieną 1200 Karagandos etapo politinių kalinių, atrinktų po ten įvykusių bruzdėjimų, susidūrimų su kriminaliniais nusikaltėliais, buvo atgabenti į Norilską. Ruošiantis Norilsko sukilimui, politinių kalinių iš Karagandos etapo vaidmuo, be abejo, buvo didelis. Sujungus atvykėlių ir senbuvių jėgas pavyko pakeisti patį Gorlago klimatą, – maišto virusas pateko į palankią, paruoštą dirvą. Prasidėjo aktyvi veikla, kova su lagerio administracijos parankiniais. Sudaryti sukilimo komitetai perėmė visas lagerių valdymo funkcijas. Iš esmės, nors ir neilgam, sukūrė politinių kalinių „respublikas“.

Grįžkime prie įvykių Medvežkoje. 1953 metų birželio 1 dieną iš lagerio gyvenamosios zonos buvo išprašyti laisvieji tarnautojai, prižiūrėtojai, lagerio administracija, sudarytas sukilimo komitetas. Medvežyj Ručej kasyklos gamybinėje zonoje 1400 kalinių atsisakė dirbti ir liko objekte. Dieninė pamaina į darbą neišėjo. Rūdyno zonoje brigadoms buvo pavesta saugoti darbo techniką. Teritorija pamainomis saugota ištisą parą. Rūdyną – gamybinę zoną nuo lagerio skyrė spygliuotos vielos tvora, priėjus buvo galima pasikeisti informacija.

Buvo atidarytas ČK operatyvinės dalies kabinetas. Jame aptiktas telefono kabelis, jungęs Norilsko miestą su lagerio apsaugos garnizonu. Kaliniai telefonistai turėjo ragelį, prisijungė. Tada sužinojo, kad lėktuvais gabenama spec. kariuomenė, nes kilo nerimas, jog gali sustoti rūdos sodrinimo fabrikas BOF, nes nėra didelių nikelio rūdos atsargų. Sustotų „Nikelis“ – lydymo gamykla, sutriktų tiekimas karinei pramonei. Priėjome išvados: rūdyne visą techniką aptarnavo kaliniai, o laisvieji buvo tik sprogdintojai, keletas viršininkų, vairuotojai. Kulka akla, nesirenka, ar kalinys ekskavatoriaus ar gręžimo staklių mašinistas, elektrikas ar kitas specialistas, todėl gali sutrikti rūdyno darbas, todėl kareiviai ginklo nepavartos.

(keliama į 6 psl.)

Prasminga iniciatyva

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Prienų filialas ir Veiverių seniūnijos administracija vienu iš svarbiausių prioritetų laiko jaunosios kartos ugdymą. Gegužės 23 dieną LPKTS Prienų filialo pirmininkės Dalytės Raslavičienės iniciatyva buvo surengta profesinio orientavimo popietė Tomo Žilinsko gimnazijos vyresniųjų klasių moksleiviams. Pristatyti svarbios valstybinės tarnybos ypatumus buvo pakviesti Kauno teritorinės muitinės (KTM) pareigūnai. Į Veiverių šaulių namus atvykusiems svečiams ir sugužėjusiam jaunimui D.Raslavičienė pateikė istorinių žinių apie vienus iš pirmų Lietuvos šaulių sąjungai priklausiusius namus, skirtus Prano Gudyno atminimui, taip pat apie gilias mokslo ir kultūros tradicijas turinčius Veiverius ir miestelio bendruomenę įvairiais istorijos laikotarpiais.

Kauno teritorinės muitinės ryšių su visuomene vyriausioji inspektorė Dovilė Maksimova supažindino gimnazistus su Lietuvos muitinės istorija, siekiančia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus, papasakojo, kokią svarbią ir reikalingą funkciją atlieka Lietuvos muitinė, vykdanti valstybinę muitų politiką, sauganti ekonomines sienas, užkardanti nelegalių prekių gabenimą ir prekybą, taip pat kovojanti su kontrabanda, narkotikų gabenimu. Ši informacija buvo pateikta peržiūrint dokumentinį filmą, kuriame užfiksuoti svarbiausi Lietuvos muitinės tarnybos momentai bei simbolika. Gimnazistams buvo pravesta klausimų viktorina, patys aktyviausieji jaunuoliai apdovanoti atminimo dovanėlėmis. Vyriausioji inspektorė pabrėžė, jog Lietuvos muitinėje gali tarnauti tik aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys, tuo nuteikdama jaunuolius būti motyvuotais ir puikiai mokytis. Po informacinės dalies moksleivių laukė dar įdomesnis praktinis susitikimo etapas – visi buvo pakviesti į gimnazijos stadioną, kuriame KTM mobiliųjų grupių skyriaus kinologai vyresnieji inspektoriai Audrius Žaltauskas ir Valentinas Morkūnas pristatė savo augintinių – dresuotų tarnybinių šunų programą. Čia vokiečių aviganiai Reksas ir Arzalas bei labradoro retriveris Kipšas ieškojo narkotinių medžiagų, kovojo su „sienų pažeidėjais“ bei vykdė kinologų komandas. Ši programa sulaukė itin didelio moksleivių susidomėjimo ir triukšmingų emocijų. KTM mobiliųjų grupių Panevėžio poskyrio ekipažo vyriausieji inspektoriai Birutė Ulianskienė ir Renatas Kavaliauskas supažindino su moderniame specialiame visureigyje įrengta muitinio tikrinimo įranga. Moksleiviai galėjo apžiūrėti draugų kišenėse esančius niekučius, o metalo ieškikliu paieškoti metalinių daiktų.

Kauno teritorinės muitinės inspektorius Gintautas Tamulaitis Tomo Žilinsko gimnazijos bičiulei Dalytei Raslavičienei įteikė A. Jakubčionio knygą „Lietuvos muitinės“

Vėliau Kauno teritorinės muitinės pareigūnai buvo pakviesti į pažintinę ekskursiją po istorines Veiverių miestelio vietas – aplankyta pirmoji Lietuvos mokytojų seminarija, kurioje šiuo metu veikia Lietuvos karininko, žymaus operos solisto, patyrusio Sibiro lagerių golgotas, Antano Kučingio meno mokykla, legendinio partizano Juozo Lukšos-Daumanto memorialinis muziejus, kuriame Lukšų šeimos bei brolių partizanų gyvenimo ir kovos istoriją papasakojo vadovė Jovita Kuždailienė.

(keliama į 7 psl.)

Liepsnojanti šiaurė

(atkelta iš 5 psl.)

Birželio 12-osios vakare iš Medvežyj Ručej rūdyno atvesti gamybinės zonos kaliniai. Zonos apsauga sustiprinta, kulkosvaidžiai stovėjo ant kelio, pūpsojo iš bokštelių. Birželio 13-ąją kareiviai, ginkluoti trumpais durtuvais, lydimi automatininkų, priartėjo prie lagerį juosiančios tvoros, keliose vietose ją prakirpo, padarydami plačius įėjimus. Šaudė iš automatų, kalinius suvarydami į barakus. Į sekcijas įsiveržė kareiviai, ginkluoti durtuvais, daugiausia išeiviai iš Azijos. Aš uždelsiau ir kažką pasakiau, kad nedelsiant buvau paragintas durtuvu. Išvarė už zonos, ten suskirstė kolonomis po šimtą žmonių. Mus ėmė rikiuoti ir vesti prie lagerio vartų. Ten stovėjo čekistai, visa lagerio šunauja: lagerio administracijos parankiniai, „bildukai“. Daugelis iš baimės, kad bus nubausti, pabėgo už zonos. Šimtuke greta stovėjau su Vakarų ukrainiečiu Fedia, atgabentu iš Karagandos. Išskirti buvome tik mes du. Tokių iš 4000 lagerio politinių kalinių atrinko 189 vyrus ir patalpino garnizono zonoje esančiame pastate, kuriame nebuvo užbaigta apdaila. Jį statė kaliniai, todėl buvo aptvertas spygliuotos vielos tvora. Kitą dieną išdavė naujus drabužius, nes iš lagerio išėjome, kaip stovime. Ten prabuvome apie 10 dienų, kol mums paruošė buvusį mažą Kupec lagerį, paverstą medienos sandėliu. 100–150 metrų nuo lagerio buvo įrengti dzotai, kulkosvaidžių lizdai. Kupos upės terasoje žiojėjo išraustos tranšėjos. Buvome pasmerkti žūčiai. Mūsų „sutvarkymo“ akcija, kaip mes galvojome, buvo numatyta liepos 8 ar 9 dieną. Tada prie Kupos upės nušovė vieną kalinį, išėjusį atnešti vandens. Kilo didžiulis pasipiktinimas. Iš bokštelio sargybinis paleido dar vieną šūvį. Vėl auka. Rusų grupė reikalavo organizuotis, veržtis į tundrą ir, jeigu lemta, mirti kovojant. Tuo metu pamatėme atskubantį karininką vyresnįjį leitenantą, dėvintį lakūno uniforma. „Ką darote, nebūkite savižudžiai! Gauta iš Maskvos telegrama apie Berijos areštą. Pagalvokite, jeigu iki šiol nesušaudė, dabar jau niekas nesiims atsakomybės!“

Sargybą iš bokštelių perkėlė į antrąjį apsaugos žiedą. Neužilgo iš Maskvos atskrido grupė operatyvininkų. Pranešė, kad būsime išgabenti iš Norilsko. Atsidūrėme Dudinkoje. 1953 metų rugpjūčio 27 dieną prieplaukoje susodino į baržų triumus ir sudie, Norilske, mūsų vargo, kančių baltojo šalčio žeme!.. Laukė dar tolimas kelias, skirti metai baudos – kai kuriems Vladimiro kalėjime, kai kuriems baudos lageriuose Kolymoje, Kurgane.

Dažnai ginčijamasi, kurie sukilimai svarbesni ar svarbiausi. Reikia pabrėžti, kad bet kurie pasipriešinimo lagerio administracijos režimui židiniai įnešė savo indėlį į žmogaus pažeminimo ir prievartos sistemos griūtį: visur veikta pagal esamas sąlygas, lagerių tankį vietovėje, politinių kalinių skaičių.

Bronius ZLATKUS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Vladas Valiušaitis
1918–2012

Gimė Juodupių k. Baisogalos valsč. Kėdainių aps. Mokėsi Augmėnų, Legečių pradžios mokyklose, Šeduvos progimnazijoje. 1936 m. Kaune eksternu išlaikė valstybinius egzaminus ir gavo brandos atestatą, išvyko studijuoti į Čekoslovakiją, Zlino aukštąją Pramonės, prekybos ir verslo mokyklą, įgijo vadybos ir avalynės gamybos specialybę. Į Lietuvą grįžo 1940 m. Tarnavo Lietuvos kariuomenės husarų pulke. Lietuvą okupavus iš kariuomenės buvo atleistas. Įsidarbino Maisto pramonės komisariate (ministerijoje). Ten veikė pogrindinė organizacija „Geležinė valdyba“. 1941 m. apkaltintas antisovietine veikla ir drauge su broliu Juozu suimtas NKVD. Nuteisti nespėjo, nes birželio 23 d. iš Kauno NKVD kalėjimo IX forte išvadavo sukilėliai. Netrukus Vladas įsidarbino Šiaulių batų fabrike „Batas“, vėliau Skuode padėjo atidaryti batų fabriką. Skuode susipažino su būsima žmona Irena Ivaškaite. 1944 m. grįžus sovietams, teko slapstytis. Galiausiai apsistojo Joniškio apskrityje. 1946 m. buvo paskirtas Kriukų progimnazijos direktoriumi, 1948 m. – Linkuvos gimnazijos direktoriumi. 1949 m. suimtas ir 1950 m. nuteistas 10 m. lagerio. Kalėjo Kengyro lageryje, Kazachstane. Dalyvavo Džezkazgano lagerio sukilime, buvo sužeistas, o kūne įstrigusią kulką nešiojo visą gyvenimą. Iš lagerio išleistas 1956 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo batų fabrike “Raudonasis Spalis”.

Šviesus atminimas išliks jį pažinojusiųjų atmintyje. Vladas buvo didelės inteligencijos žmogus, o kartu paprastas ir nuoširdus, turintis stiprią valią ir kantrybę, nesavanaudiškai mylintis žmones.

Palaidotas Romainių kapinėse.

LPKTS Kauno filialas
TS-LKD Žaliakalnio skyrius

Viktorija Molienė
1957–2012

Gimė Švenčionių r. Davaisių k. 1981 m. baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą, įgijo architektės specialybę. Profesinę karjerą pradėjo Paminklų konstravimo biure prie Prekybos ministerijos. Nuo 1997 m. dirbo architekte Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Memorialiniame departamente. 2001 m. tapo Memorialinio departamento Meno ir ekspertizės skyriaus vadove. Penkiolika metų rūpinosi kovų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimu. Praradome ne tik profesionalią darbuotoją, bet ir mielą kolegę, patikimą draugę, šiltą, beribio gyvenimo džiaugsmo kupiną asmenybę. Viktorija buvo paprastas ir nuoširdus žmogus, mokanti išklausyti, padėti ir pradžiuginti, sugebanti kurti ir puoselėti grožį.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro kolektyvas

Edvardas Stykanas
1957–2012

Gimė Irkutsko sr., tremtinių šeimoje. 1968 m. su tėvais ir seserimis grįžo į Lietuvą, apsigyveno Rudaminoje, Vilniaus r. Mokėsi Finansų kredito technikume, baigė Vilniaus universiteto Ekonomikos fakultetą. Dirbo „Audito paslaugos“ generaliniu direktoriumi. Užaugino sūnų.

Palaidotas Vilniaus Karveliškių kapinių tremtinių kalnelyje.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Buvę Irkutsko sr. Taljano tremtiniai

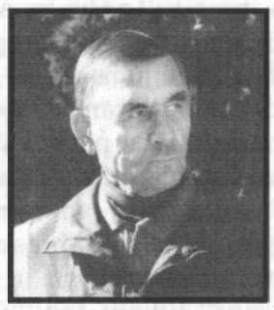

Julius Činčius
1939–2012

Gimė Pasvalio r., Joniškėlio pradinės mokyklos vedėjo šeimoje, kurioje dar augo brolis Vidimantas ir sesuo Nijolė. 1941 m. motina su vaikais buvo ištremta į Tomsko sr. Parbigo r. „Komunaro“ kolūkį. Tėvas įkalintas Rešotų lageryje ir tardomas nukankintas. 1958 m. motina su dukterimi grįžo į Lietuvą, Pakruojo rajoną, kur gyveno jos motina, sesuo ir į Lietuvą 1946 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus atstovo Vlado Karkalio parvežtas sūnus Vidimantas. Julius Činčius, dar gyvendamas Sibire, buvo pašauktas į sovietinę armiją. Tarnavo Tolimuosiuose Rytuose. 1960 m. grįžo į Lietuvą, dirbo Pakruojyje, vėliau Panevėžyje, įgijo vairuotojo kvalifikaciją. Su žmona inžiniere Margarita užaugino sūnų ir dukterį. Nuoširdžiai užjaučiame brolį, seserį, žmoną, vaikus, vaikaičius, gimines ir artimuosius.

LPKTS Pakruojo filialas

Prasminga iniciatyva

(*atkelta iš 6 psl.*)

Taip pat LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavičienė svečius palydėjo į „Skausmo“ kalnelį, Lietuvos Laisvės kovotojų Amžinojo poilsio vietą. Čia pareigūnai buvo supažindinti su šios sakralinės vietos įkūrimo istorija, apžiūrėjo simbolinį Tauro apygardos štabo bunkerį. Vėliau Veiverių seniūnijoje susipažino su miestelio simbolika, bendravo su seniūnu Vaclovu Ramanausku ir administracijos darbuotojais.

Šis abipusiai prasmingas susitikimas buvo įamžintas atminimo dovanėlėmis – Veiverių seniūno pavaduotoja Audronė Lazdauskienė Kauno teritorinės muitinės mobiliųjų grupių skyriaus viršininkui Danui Pranckevičiui už veiveriškiams surengtą profesinio orientavimo pamoką įteikė padėką, o inspektorius Gintautas Tamulaitis susitikimo iniciatorei, Tomo Žilinsko gimnazijos bičiulei Dalytei Raslavičienei – A. Jakubčionio knygą „Lietuvos muitinės“, kad žinios apie svarbią valstybinę tarnybą būtų skleidžiamos vis plačiau.

Dalia MACIUKEVIČIENĖ, Gintautas TAMULAITIS

Skelbimai

Birželio 14 d. (ketvirtadienį) Jiezne minėsime Gedulo ir Vilties dieną. **10 val.** šv. Mišios Jiezno bažnyčioje už žuvusius partizanus, iš Sibiro negrįžusius politinius kalinius ir tremtinius. **11 val.** prie paminklo įvyks iškilmingas minėjimas. Po iškilmių – prisiminimų popietė Jiezno kultūros centre.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Birželio 14 d. (ketvirtadienį) Kaune paminėsime Gedulo ir Vilties dieną.

10 val. šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo (Įgulos) bažnyčioje.

11.30 val. 1952 m. masinių trėmimų 60-ųjų metinių iškilmingas minėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, gėlių padėjimas prie Laisvės paminklo ir Nežinomojo kareivio kapo. Koncertuos muzikos ansamblis „Ainiai“.

13 val. gėlių padėjimas Kauno geležinkelio stoties perone.

14 val. susikaupimo valandėlė Petrašiūnų kapinėse prie „Lietuvos kančių“ memorialo. Dainuos Kauno buvusių tremtinių ir politinių kalinių choras „Ilgesys“ (vad. B. Paulavičienė).

12 val. Kauno IX forto muziejuje (Žemaičių pl. 73) vyks ekspozicijos, skirtos 1940–1941 metais Kauno IX forte ir vėliau Sibiro lageriuose kalintiems politiniams kaliniams atminti, pristatymas. Renginyje dalyvaus buvusių politinių kalinių artimieji, bendražygiai. Muziejuje veikia paroda „1941 metų trėmimai“, buvusio tremtinio, dailininko P. Poručio tapybos darbų paroda iš ciklo „Atminties prikėlimas“.

Birželio 14 d. (ketvirtadienį) klaipėdiečius ir miesto svečius kviečiame į Gedulo ir Vilties dienos minėjimą. **16 val.** eisena nuo Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinės (Liepų g. 3) iki „Tautos kančios“ memorialo (S. Daukanto g.); **16.20 val.** iškilmingas minėjimas prie memorialo, sovietinio genocido aukų pagerbimas, gėlių padėjimas; **18 val.** šv. Mišios Kristaus Karaliaus Bažnyčioje. Minėjime dalyvaus Klaipėdos buvusių tremtinių ir politinių kalinių mišrus choras „Atminties gaida“, Karinių jūrų pajėgų pučiamųjų orkestras; **19 val.** Klaipėdos koncertų salės parko estradoje įvyks Gedulo ir Vilties dienai skirtas Žvejų rūmų mišraus choro „CANTARE“ koncertas – skambės patriotinės lietuviškos dainos. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Birželio 16 d. (šeštadienį) 11 val. Rumšiškių kultūros centre įvyks Lietuvos politinių kalinių bendrijos „Kolyma“ 24-asis visuotinis narių susirinkimas – suvažiavimas. Darbotvarkė: Šv. Mišios, metinė valdybos ataskaita, įstatų pakeitimo svarstymas, bendra dalyvių popietė. Dalyvių priėmimas ir registracija nuo **10 val.**

Kviečiame dalyvauti visus Kolymos, Čiukčijos, „Dalstrojaus“ lageriuose bei tremtyje buvusius žmones, taip pat jų šeimos narius, artimuosius, draugus. Iš Kauno į suvažiavimą bus galima nemokamai nuvažiuoti specialiu autobusu, kuris išvyks 10 val. nuo prekybos centro „Savas“ (Savanorių pr. 346, šalia buvusio kino teatro „Kaunas“). Papildoma informacija tel. **(8 37) 316347** Algirdo ir **8 676 62983** Tado bei interneto svetainėje **www.kolyma.lt.**

Užjaučiame

Mirus buvusiam tremtiniui

Zigmui Vaikšnorui,

nuoširdžiai užjaučiame mamą Birutę, brolį Nikodemą, žmoną, sūnus ir visus artimuosius.

Danutė Karankevičienė, Klakauskų šeima

Mirus Mamai, nuoširdžiai užjaučiame Lietuvos kariuomenės vadą brigados generolą Arvydą Pocių.

LPKTS valdyba

Mirus

Aleksandrui Veverskiui,

nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus su šeimomis ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Birželio 16 d. (šeštadienį) 12 val. brolija „Lapteviečiai“ kviečia į tradicinį susitikimą Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse prie tremtinių žeminukės – jurtos.

Paminėsime Gedulo ir Vilties dieną bei 1942 metų trėmimų iš Altajaus krašto į Arktį 70-ąsias metines; apžiūrėsime Gintauto Aleknos fotografijų parodą „Jakutija“; susipažinsime su geriausio 2012-ųjų TV filmo „Ledo vaikai“, apdovanoto „Sidabrine gerve“, kūrėjais: režisieriumi Justinu Lingiu, scenarijaus autore Inga Beruliene ir prodiuseriu Algirdu Žvinakevičiumi; pasiklausysime aktoriaus Petro Venslovo parengtos meninės programos. Galėsite įsigyti filmo „Ledo vaikai“ kompaktinę plokštelę, brolijos „Lapteviečiai“ ir LGGRTC išleistų knygų.

Birželio 16 (šeštadienį) Ukmergėje įvyks 11-oji respublikinė buvusių politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė **„Leiskit į Tėvynę“.**

8.30 val. chorų registracija Ukmergės sporto stadione (Gruodžio 17-osios g. 52).

9 val. generalinė repeticija.

13 val. šv. Mišios už gyvus ir mirusius tremtinius, politinius kalinius ir Laisvės kovotojus Šv. Apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje (Bažnyčios g. 10).

13.50 val. šventės dalyvių eisena prie Laisvės paminklo.

14 val. Gedulo ir Vilties dienos paminėjimas bei poezijos valanda „Po Laisvės paukščio sparnais“ prie Laisvės paminklo.

16.30 val. 11-oji respublikinė dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“ Ukmergės sporto stadione (Gruodžio 17-osios g. 52).

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Aleksandras Veverskis
1923–2012

Gimė Kalvių k., Veliuonos sen. dešimties vaikų šeimoje. Už bendradarbiavimą su broliu Kaziu Veverskiu, Lietuvos laisvės armijos įkūrėju, enkavėdistų suimtas, nuteistas 20 m. katorgos. 1958 m. grįžęs sukūrė šeimą, užaugino tris sūnus – Kęstutį, Algirdą ir Mindaugą. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir sūnus su šeimomis.

Lietuvos laisvės armijos karių rėmėjų sąjunga

Severina Kvietkauskaitė-Bajorinienė
1928–2012

Gimė Kasčiukų k. Kražių sen. Kelmės r. Severinos tėvelis ir sesuo Leonora buvo įsitraukę į partizaninę veiklą; už tai 1947 m. tėvelį stribai nušovė, seserį nuteisė kalėti lageriuose 25 m. 1948 m. ji kartu su mama ir seserimis Vanda bei Elyte buvo ištremtos į Irkutsko sr., Zimą. Tremtyje dirbo įvairius miško darbus. 1955 m. sukūrė šeimą su politiniu kaliniu Nikodemu Bajorinu. Į Lietuvą grįžo 1961 m., apsigyveno Tauragės r. Taurų k. Sulaukė dviejų dukterų ir sūnaus.

Palaidota Tauragės Papušynio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą bei artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Povilas Žansytis
1934–2012

Gimė Radvyčio k. Kvėdarnos valsč. Tauragės aps. ūkininkų šeimoje, auginusioje septynis vaikus. Povilas baigė keturis skyrius. 1950 m. su tėvais ir broliu Leonardu buvo ištremtas į Irkutsko sr., Bratską. Tremtyje dirbo miško darbus, vėliau traktorininku. Išmoko groti armonika, nesiskyrė su daina. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Vidgirės k., dirbo įvairius darbus. Sukūrė šeimą, užaugino keturias dukteris ir sūnų. Gyveno Teneniuose.

Palaidotas Šilalės r. Tenenių parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukters ir sūnaus šeimas.

LPKTS Šilalės filialas

Stanislovas Auškalnis
1930–2012

Gimė Payžnio k. Šilalės valsč. Tauragės aps. ūkininkų šeimoje. 1948 m. slapstėsi, bet buvo areštuotas. Tardytas Šilalės, Tauragės, Vilniaus kalėjimuose. Pabaltijo karinio tribunolo nuteistas 10 m. kalėjimo ir 5 m. be teisės grįžti į Lietuvą. Kalėjo Sachalino lageriuose. Dirbo miško darbus. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno tėviškėje. 1959 m. vedė ir apsigyveno Priekulėje, po to įsikūrė Stročių k. Šilalės r. Užaugino sūnų ir dukterį.

Amžinojo poilsio atgulė Rietavo parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus, vaikaičius, gimines, artimuosius, draugus ir bendražygius.

LPKTS Šilalės filialas

ISSN 2029-509X
Leidėjas LPKTS
Tremtinys
Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
Indeksas 0117.
El. paštas: tremtinys@zebra.lt
LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.
Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.
Kaina 1,75 Lt
SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS
Tiražas 3020. Užs. Nr.

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.